

Arbete som rättighet eller skyldighet för personer med funktionsnedsättning

TORA NORD
HÖGSKOLAN I BORÅS

Arbetslinjen gäller!

- Strategier för att minska kostnaderna för arbetslöshet & sjukskrivning
- Ökad kontroll och sanktion av arbetslösa och sjukskrivna
- Långsiktiga arbetsmarknadspolitiska satsningar uteblir
- Alla har ju en arbetsförmåga

Förskjutningar i uppfattningar om arbete som rättighet eller skyldighet

Förskjutningar i uppfattningar om arbete som rättighet eller skyldighet

Centrala frågor:

- Hur vi kan förstå och förklara förändringarna?
- Vilken logik representerar de?
- Vilka tänkbara konsekvenser får för individer med funktionsnedsättning?

Hur inkluderande är den nya arbetslinjen?

Historiskt om arbetslinjer

Arbetslinje kan betrakta som:

”(...) ett sammansatt idé-komplex, som kan överföras till eller motivera olika typer av politiska åtgärder”

(Junestav 2004:15)

Innehåller tre dominerande inriktningar:

- Kontroll- och disciplineringsperspektivet
- Självhjälps- och uppfostringsperspektivet
- Rättighetsperspektivet

Den nya arbetslinjen – några tendenser

- Arbetslinjen omfattar allt fler livsskeenden och personer
- Individens ansvar för det egna utanförskapet betonas allt mer
- Välfärdsstatens ansvar tonas ner

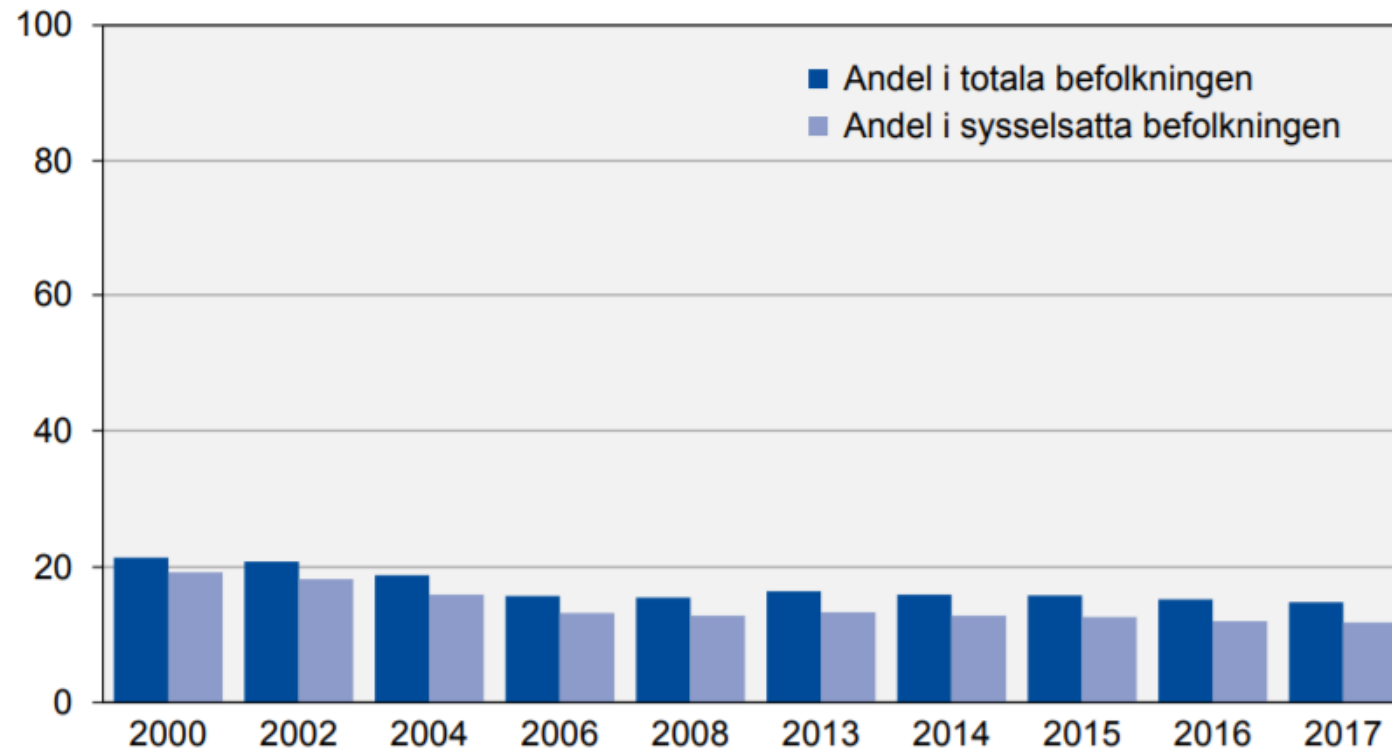
En förskjutning mot kontroll- och disciplineringsperspektivet

Globala tendenser - paradigmskifte

- 1990-talet markerat ett skifte – neoliberala tendenser influerar
- Ny aktiveringspolitik: högre krav på anställningsbar och aktiv individ
- Fokus på individens arbetsorientering
- Satsningar på aktiva åtgärder räknat på kostnader minskar drastiskt
- Från ”skydd till aktivering” m ökad betoning på kontrollerande inslag
- Från ”stödja till kontrollera”
- Ökad betoning på individens tillkortakommanden

En individualisering av ansvar

Antal sysselsatta med funktionsnedsättning

Källa: SCB, Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2017. S. 24

Arbetsförmedlingen - en fallstudie

Hur omsätts arbetslinjen och vilka konsekvenser får den?

Datainsamling: 14 st kvalitativa djupintervjuer

Urval: "Seniora" arbetsförmedlare (\geq 20 års erfarenhet i yrket)

Analys: Tematisk kodning

Komplementärdata: diskursanalys av politiska styrdokument

Resultat

Synlighetseffekt till följd av politisk ambition

- Utflödet från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen
- Fokus på matchning mot den reguljära arbetsmarknaden
- Ökat betoning på utredning
- Högre inträdeströsklar
- Minskat ansvarstagande

Medikalisering av arbetslöshet → synlighet av funktionsnedsättning

Exempel

Funktionshinderkodning som lösning

...och sen så får det inte finnas mycket skavanker på dig... heller. Jag tror... nu jobbar inte jag med det direkt så, men att vi kodar (R syftar till: att sätta medicinska koder) folk mer i dag än vad vi gjorde förr. Man, man... nej, alltså man försöker inte hitta fel på folk, det ska jag inte säga men man behöver inte vara så jävla udda i dag för att vara utanför och jag tror att det är färre arbetsgivare som känner ansvar. Det är lite hårdare samhälle. Så jag tror att vi funktionshinderkodar fler människor i dag än vad vi gjorde... alltså hade vi fått in samma människa för 20 år sedan så hade vi inte gjort så.

Resultat

Från profession till process

- Ökad individorientering i arbetslinjen
- Ökat fokus på kontroll och matchning
- Ökat fokus på processer: att göra saker rätt
- Minskad tid för stöd samtidigt
- Fler ”svåra fall”
- Försvagade relationer ml Arbetsförmedling och arbetsgivare

Minskade förutsättningar för stöd till personer m funktionsnedsättning

Exempel

Relationer - dörröppnare för "svåra" fall

För har du bra relationer till arbetsgivare då kan du ringa och säga såhär att nu har jag Kalle här och han har haft lite struligt. Kan inte han få komma ut på en praktik hos er, så kan ni få pröva honom....? Och det kanske, om man inte har någon relation, så kan man inte riktigt göra det.

Resultat

Från prestation till person

- En kräsen arbetsmarknad
- En "rätt" person är inte "annorlunda"
- Höga krav på social kompetens
- Höga krav på kommunikativ kompetens
- Förskjutningar i uppfattningar kring anställningsbarhetsbegrepp

Personcentrering sorterar bort av personer m funktionsnedsättning

Exempel

Arbetsmarknadens personcentrering

Alltså ganska ofta om man kanske är.... alltså det låter så illa att säga men är du lite udda, kan man säga så? Det är inget fel på dig men du är lite annorlunda... alltså förståelsen för dom människorna är lite mindre i dag. Alltså dom kanske jobbar lite saktare... och jag vet inte var dom ska vara.

Slutsatser

Några tendenser i politiken

- Arbetsförmedlingens mål- och resultatstyrning -> Självservice, administration och kontroll
- Arbetsförmedlingens mål- och resultatstyrning -> personer m funktionsnedsättning skickas fram och tillbaka
- Stöd kräver utredning -> ökad medikalisering av individer
- Strukturella problem antas lösas genom fostring på individnivå

Slutsatser

Några tendenser på arbetsmarknaden

- Normalitetsförskjutningar i arbetslivet
- Ökat fokus på och utvidgning av uppfattningar om anställningsbarhet
- Högre krav på produktivitet – ”är du lönsam lille vän?”
- Färre okvalificerade jobb
- Uppenbara hinder som stigma och diskriminering problematiseras inte

Arbetslinjens baksida

Alltså det kan vara sånt med personen som man har sett för många år sedan... och som har blivit sämre under resans gång, skulle jag vilja säga faktiskt.